

הציפיה לכך שהמדינה תהפוך אותי לאדם יותר מאושר היא שטות

מוחלטת * אני משרת את המולדת במילואים - ולא בתיאטרון

יוסי זרעאלי (40), יליד ירושלים, תיכון בית-הכרם, התנועה המאוחדת. בוגר האקדמיה המלכותית לדראמה בלונדון ואוניברסיטת בריסטול. נושא עבודת הדוקטורט שלו, "אסתטיקה של בימוי". עם שובו ארצה בלט בבימוי המחזות: "מדיאה" בתיאטרון הקאמרי, "הכנסת כלה" ב"הבימה", "פר גינט" לאיבסן, "אויב העם" ו"איש חסיד היה". במשך כשנתיים שימש כמנהל האמנותי של התיאטרון הלאומי

ההתייחסות שלי לתיאטרון בכלל, ולתיאטרון ישראלי בפרט, היא אחת ויחידה, התייחסות עניינית להצגה שבה אני עוסק עכשיו, ברגע זה. קשה לי כיום, עם הניסיון שצברתי, להתייחס לתיאטרון כתיאטרון. זה כאילו שתבוא ותשאל אותי שאלה בנוסח: האם מדינת ישראל קיימת? שאלה כזו היא שאלה בלתי-נכונה. כיצד היית שואל את השאלה ששאלתי. הייתי שואל האם מתרחשים כיום תהליכים תרבותיים משמעותיים בתוך מה שנקרא "התיאטרון הישראלי" למוסדותיו. והייתי משיב לך מיד: שכל קשר בין תיאטרון ישראלי במרכאות לבין התרחשות משמעותית המתרחשת בתוך כחליו הוא מיקרי לחלוטין. הוא מיקרי מאחר והנחת-הייסוד, שמוסד תיאטרלי יכול להנפיק לצור פיו חווייה תיאטרלית משמעותית, היא ציפיה בלתי-מבוססת.

תהיפגשים מן

הסוג התיאטרוני

במאי יוצרים. וזאת בקומבינציה של שחקנים, במאים ויוצרים בעלי ניצוץ או גירוי, העשויים להביא למציאת מכנה משותף ביניהם, ניצוץ שיביא ליחידה אורגנית, שתייצור את היצירה. אבל ברגע שקיים אירגון של אנשים היוצרים אד-הוק, הרי שהמערכת מתחילה לפעול מעבר לתפקיד הביולוגי-יצירתי שלה — מצב ההופך את המיסגרת לעיקר, תחת שהתיאטרון ייהפך לעיקר.

האם נכצר ממך, כבמאי, ליצור בתוך תיאטראות שהפכו ל"מוסדות" כדברייך?

האמת היא, שאפשר ליצור כיום גם בתוך התיאטרון הישראלי, אלא שמן הראוי להעיר, כי האנשים שבתוכו אינם אנשים יוצרים. הסיבה העיקרית היא: התלות הכספית של התיאטראות, ושיעבודו של התיאטרון לתהליך היצירה, שהוא עצמו יקר מאד.

אתה מדבר על מונחים ש, מדיניות תיאטרלית?

ראו, האמת היא, שפחות ופחות אני מבין בשאלות חשובות והרות-עולם, בנוסח של "מדיניות תיאטרלית" ו/או "תיאטרון ישראלי". ויותר מזה: מעודי לא פגשתי במשורר שדיבר על "מדיניות של שירה" או בסופר ש"שוחח על "מדיניות של ספרות". בעוד שבתיאטרון התלות הכספית מאלצת אותך גם לשרת אינטרסים כספיים. ולכן עברתי תפנית גדולה בשנים האחרונות, והנושא העיקרי שמסביבו אני פועל הוא האדם, כציר שעליו סובב התיאטרון.

מהו הציר שעליו סובב יוסי זרעאלי?

החלומות שלי, הסיטוים שלי, ההתמצאות שלי בשטח, התנועה שלי בתרבות שנקלעתי לתוכה.

במילים ברורות יותר, אם אפשר.

ראה, אני יוצר החי ויוצר במחצית השניה של המאה העשרים, בשפה העברית. לרשותי ישנן כמה אלפי שנות אינפורמציה תרבותית, שאני חש בורות עמוקה בתוכה. אבל אינפורמציה תרבותית זו היא אמתי-מדידה ההתייחסות שלי, שבה אני יכול לחוש או להתנגד, ליצור או להתיר. לכן אני בוחר את עצמי מבעד לתופעה האנושית הזאת.

אתה מתכוון לחרות שלך כאמן?

לשירותים מטעם המדינה. אבל, למעשה, אני לומד שהציפיה לכך שהמדינה תהפוך אותי לאדם יותר מאושר היא שטות מוחלטת, וכנ"ל ציפיותי מהתיאטרון הישראלי. **במות התיאטרון הישראלי מוצפות בי עונה 79/80 בחומר מקורי רב. כיצד אתה מכינה את החומר התיאטרוני הזה?**

תראה, חומר מקורי הוא בעיני רק תעודת-זהות מאד כללית. השוני שבו הוא בעובדה שכולו נכתב בעברית, ומחברו הוא יליד-הארץ, או הניד-המדינה, ושהנושאים המועלים על קרשי הבמה מוכרים לצופה מתוך קריאה מוקדמת בעיתוני-הערב. **אבל לפני עשר או עשרים שנה חלמו בארץ על תיאטרון שכזה.**

כן, אבל לא מסיבות של טובת התיאטרון. החלום על תיאטרון שכזה היה חלק מהחלום שחלמו על זהות פוליטית, החיפוש אחר תעודת-זהות, ולא אחר תצלום-רנטגן. אם תיקח, לדוגמה, אנשי תיאטרון כמו הנוף לוויין או ניסים אלוני, הרי מיד תבחין כי מה שמאפיין את הכתוב בה שלהם הוא בכך ששם התואר המקורי מתייחס לתור פעת חיים, לבן-אדם, לאמן, שהישויות שלו וראיית-הדבר רים שלו הן המכניסות את המילה תיאטרון מקורי להריון. כאשר אתה מדבר על תיאטרון ישראלי, השאלה או הכור תרת היא מנטרלת, או מכסה בשמיכה חונקת את התור פעה הייחודית של אדם יוצר, ואם זה שחקן, במאי או מחזאי. בעוד שמה שמאפיין אדם יוצר, הוא בכך שהוא שונה מזה שיושב לידו באולם.

אז מי נחשב כיום כעניין דדמות יוצרת בנוף התיאטרון הישראלי?

מיספר מצומצם למדי של שחקנים יוצרים, מיספר מצומצם של מחזאים, ומיספר עוד יותר מצומצם של

האם קיים בכלל תיאטרון ישראלי?

ההתייחסות שלי לתיאטרון בכלל, ולתיאטרון ישראלי בפרט, היא אחת ויחידה, התייחסות עניינית להצגה שבה אני עוסק עכשיו, ברגע זה. קשה לי כיום, עם הניסיון שצברתי, להתייחס לתיאטרון כתיאטרון. זה כאילו שתבוא ותשאל אותי שאלה בנוסח: האם מדינת ישראל קיימת? שאלה כזו היא שאלה בלתי-נכונה. כיצד היית שואל את השאלה ששאלתי. הייתי שואל האם מתרחשים כיום תהליכים תרבותיים משמעותיים בתוך מה שנקרא "התיאטרון הישראלי" למוסדותיו. והייתי משיב לך מיד: שכל קשר בין תיאטרון ישראלי במרכאות לבין התרחשות משמעותית המתרחשת בתוך כחליו הוא מיקרי לחלוטין. הוא מיקרי מאחר והנחת-הייסוד, שמוסד תיאטרלי יכול להנפיק לצור פיו חווייה תיאטרלית משמעותית, היא ציפיה בלתי-מבוססת.

במילים אחרות: אני מבין מדברייך שהתיאטרון הישראלי מוגבל כיום בעצם יכולתו לנפק לצופים חווייה בעלת משמעות תיאטרלית. ר"ר גירעון עופרת, בראיון שערכתו אתו, קבע פעם שהתיאטרון הישראלי הוא תיאטרון של פקידים, השחקנים מגיעים לארץ לם כמו פקידים, וכך גם שאר מרכיביו. האם אנחנו מדברים על אותו תיאטרון?

במידה רבה זה נכון מאד. ויותר מזה, כפי שאיני צופה מפקידי בנק לאומי שיציגו מחזה קלאסי, או מודרני, ניו זה או אחר, כך איני צופה מן התיאטרון הישראלי שיעשה כן. אבל יחד עם זאת, איני מתאכזב מהעובדה שתלק מההצגות המוצגות בארץ בשנים האחרונות הוא בבחינת חווייה בלתי-משמעותית עבורי, מהבחינה התיאטרלית.

היית מנהגו של התיאטרון הלאומי "הבימה". מסרו לך בידים מכשיר רבי-עוצמה, מה הביא לכישלונך?

מסתבר שלא הצלחתי להפוך דבר, שנראה לי כניגון להפיכה, או במילים אחרות: להפוך מוסד, שכל קשר בינו לבין חווייה תרבותית הוא מיקרי בהחלט, האמנותי

היית מנהגו של התיאטרון הלאומי "הבימה". מסרו לך בידים מכשיר רבי-עוצמה, מה הביא לכישלונך?

מסתבר שלא הצלחתי להפוך דבר, שנראה לי כניגון להפיכה, או במילים אחרות: להפוך מוסד, שכל קשר בינו לבין חווייה תרבותית הוא מיקרי בהחלט, האמנותי

היית מנהגו של התיאטרון הלאומי "הבימה". מסרו לך בידים מכשיר רבי-עוצמה, מה הביא לכישלונך?

מסתבר שלא הצלחתי להפוך דבר, שנראה לי כניגון להפיכה, או במילים אחרות: להפוך מוסד, שכל קשר בינו לבין חווייה תרבותית הוא מיקרי בהחלט, האמנותי

היית מנהגו של התיאטרון הלאומי "הבימה". מסרו לך בידים מכשיר רבי-עוצמה, מה הביא לכישלונך?

מסתבר שלא הצלחתי להפוך דבר, שנראה לי כניגון להפיכה, או במילים אחרות: להפוך מוסד, שכל קשר בינו לבין חווייה תרבותית הוא מיקרי בהחלט, האמנותי

היית מנהגו של התיאטרון הלאומי "הבימה". מסרו לך בידים מכשיר רבי-עוצמה, מה הביא לכישלונך?

מסתבר שלא הצלחתי להפוך דבר, שנראה לי כניגון להפיכה, או במילים אחרות: להפוך מוסד, שכל קשר בינו לבין חווייה תרבותית הוא מיקרי בהחלט, האמנותי

היית מנהגו של התיאטרון הלאומי "הבימה". מסרו לך בידים מכשיר רבי-עוצמה, מה הביא לכישלונך?

מסתבר שלא הצלחתי להפוך דבר, שנראה לי כניגון להפיכה, או במילים אחרות: להפוך מוסד, שכל קשר בינו לבין חווייה תרבותית הוא מיקרי בהחלט, האמנותי

היית מנהגו של התיאטרון הלאומי "הבימה". מסרו לך בידים מכשיר רבי-עוצמה, מה הביא לכישלונך?

אני ומת לכגוש אח אבדהם אביו, למרוח שאי-צ'יק מאנגור כבר עשה זאת לפני

כן ולא. כאן מגיעה החרות לברר את הקיום הפרטי שלי, לברר את הקיום הפרטי שלי לא רק כעבודה ליצירי, רה, אלא גם כעבודה להצטברות של הליכי יצירה במה שנהוג לכנות "תרבות". **האם זו הסיבה שהביאה אותך להתמקד בעיבודים תיאטרוניים של יצירות משל ש"י עגנון ומקורות אחרים בתרבות היהודית ובי מסורת היהודית?** **ראה, אלה דברים חיצוניים. מה שמרתק אותי זה דיאלוג ו/או משאומתן עם בני-דורי, ורצוי שיהיו מתים, דמו-**